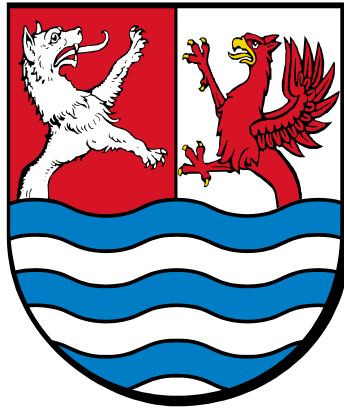

Powiat Słupski

Program opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

(projekt do opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)

Spis treści

WSTĘP.....	4
1 Podstawa prawna opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018	5
2 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	5
2.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	5
2.2 Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	6
2.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	8
3 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	8
3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	8
3.1.1 Krajowy Program Opieki nad Zabytkami	9
3.1.2 Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 - 2020	10
3.2 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa	11
3.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020	11
3.2.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego.....	12
3.3 Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gmin.....	13
3.3.1 Gminny program opieki nad zabytkami gminy Kobylnica na lata 2013 - 2016.....	13
3.3.2 Program opieki nad zabytkami dla miasta Ustka na lata 2012 – 2015	14
4 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	16
4.1 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu	16
4.1.1 Strategia Rozwoju Społeczno–Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012-2022.....	16
4.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu	17
4.2.1 Zarys historii obszaru powiatu	17
4.2.2 Zabytki nieruchome.....	17
4.2.3 Zabytki ruchome	29
4.2.4 Zabytki archeologiczne	29
5 Analiza szans i zagrożeń	31
6 Założenia Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018	32
6.1 Priorytety Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018	32
6.2 Kierunki działań Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018.....	33

6.3	Kierunki działań na rzecz zabytków nieruchomych, których właścicielem jest powiat słupski ..	34
6.3.1	Zespół pałacowo-parkowy w Damnicy.....	34
6.3.2	Zabytkowy park w Przytocku	34
6.3.3	Siedziba Starostwa Powiatowego w Słupsku.....	34
6.3.4	Budynek biurowy przy al. Sienkiewicza 20 w Słupsku	34
6.3.5	Czerwona Szopa przy ul. Marynarki Polskiej w Ustce	34
7	Zasady oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 ..	35
7.1	Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018	35
8	Źródła finansowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018	35
8.1	Środki własne	35
8.2	Środki krajowe.....	37
8.3	Dotacje województwa pomorskiego.....	37
8.4	Dotacje powiatu słupskiego	38

WSTĘP

Przedmiotem opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych powiatu. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami jako dokument o charakterze strategicznym stanowi podstawę dla określenia – w perspektywie czterech lat – zasadniczych kierunków działań i zadań mających na celu przede wszystkim przyczynić się do zachowania lokalnego środowiska kulturowego, a także w miarę możliwości poprawy jego stanu.

Program ma przyczynić się do zintensyfikowania przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym wobec społeczności powiatu. Jego celem jest też kształtowanie świadomości oraz uwrażliwienie mieszkańców powiatu na potrzeby związane z właściwym utrzymaniem i ochroną lokalnego środowiska kulturowego.

1 Podstawa prawna opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

Podstawą prawną dla opracowania niniejszego Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 jest art. 87 ust. 1 i ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.). Szczegółowe cele zawarte są w art. 87 ust. 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i należą do nich:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

2.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Obowiązek ochrony dziedzictwa kulturowego (zarówno przez państwo polskie, jak i wszystkich jego obywateli) określa Ustawa Zasadnicza – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (tekst uchwalony 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe, z późniejszymi zmianami). Zgodnie z preambułą: „wszyscy obywatele Rzeczypospolitej (...) [są] zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku”. W myśl art. 5 Konstytucji RP: „Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego (...) kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”. Ponadto art. 6 mówi, iż „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego

dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.

2.2 Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Podstawowym aktem prawnym określającym zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami).

Ustawa wprowadza pojęcia ochrony zabytków oraz opieki nad zabytkami (art. 4 oraz art. 5). Ich definicje mają zasadnicze znaczenie dla zrozumienia obowiązków organów administracji publicznej względem zabytków, jak i dla sformułowania zadań powiatowego programu opieki nad zabytkami.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast opieka nad zabytkami, sprawowana przez ich właścicieli lub posiadaczy, polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytków;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Zgodnie z przytoczonymi definicjami, powiat jako organ administracji publicznej, ma obowiązek chronić wszystkie zabytki znajdujące się na jego terenie oraz sprawować opiekę przede wszystkim nad zabytkami, do których posiada tytuł prawny.

Art. 6 Ustawa wyszczególnia przedmioty ochrony i opieki:

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,

- c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 1997 r., Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa określa następujące formy ochrony zabytków (art. 7):

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- 1) ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- 2) ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity, Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
- 3) ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity, Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
- 4) ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880),
- 5) ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity, Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),
- 6) ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123),
- 7) ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- 1) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
- 2) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

3 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Obowiązujący w Polsce system ochrony zabytków i opieki nad nimi uwarunkowany jest różnorodnymi aktami prawnymi funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz międzynarodowym.

Powiat słupski jest jednym z wielu podmiotów zobowiązanych przepisami prawa do ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami. Przede wszystkim są to właściciele i użytkownicy zabytków. Instytucjonalnymi podmiotami odpowiedzialnymi za ochronę dziedzictwa narodowego są m.in.:

- 1) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 2) Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków;
- 3) Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków;
- 4) Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych;
- 5) samorządy wojewódzkie oraz urzędy gminne.

3.1.1 Krajowy Program Opieki nad Zabytkami

W Krajowym programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach:

- 1) organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,
- 2) stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach,
- 3) komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

Na podstawie diagnozy przeprowadzono analizę SWOT i w ścisłym powiązaniu z jej wynikami oraz w powiązaniu z celem 4 Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego) sformułowano cel główny Krajowego programu: „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.”

Do celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- 1) wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- 2) wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- 3) tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji, które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Do wszystkich wymienionych w Krajowym programie celów i zadań opracowano szczegółowy harmonogram realizacji wraz z planem finansowym programu. Dokument jest uzupełniony o projekt systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz analizę ryzyka.

Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne, czyli tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Te tematy to:

- 1) podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- 2) porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C);
- 3) zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);
- 4) wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- 5) zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Zagadnienia horyzontalne nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania. W sposób istotny jednak wskazują zagadnienia priorytetowe w obszarze ochrony zabytków, przyjęte do realizacji do 2017 roku.

3.1.2 Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa i uwarunkowania formalnoprawne w sferze ochrony zabytków zostały zawarte w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (dokument wdrożeniowy: Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 – 2013”) oraz Uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach. Sformułowano również szereg celów częściowych. Jednym z nich jest zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

W ramach Narodowej Strategii Rozwoju Kultury przewidziano 5 Narodowych Programów Kultury. Najistotniejszym z punktu widzenia realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”, którego celem strategicznym jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. W programie tym wymienione są również następujące cele częściowe:

- 1) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków;
- 2) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- 3) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- 4) promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego;
- 5) rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 6) tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- 7) zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” wskazuje możliwości finansowania ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków publicznych: z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy strukturalnych, np. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - jego możliwości dla sektora kultury dotyczą przede wszystkim tworzenia, modernizacji i rozwoju infrastruktury, w tym rewaloryzacji i adaptacji obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe lub przemysłowe. Odnosi się to przede wszystkim do tworzenia centrów kulturalnych, traktowanych jako miejsce spotkań i odgrywających znaczną rolę w wymianie kulturalnej oraz otwarciu się regionu na zewnątrz. Szczególną kategorią w infrastrukturze kulturalnej są zabytki i muzea, które mają potencjał ekonomiczny. Mogą one stanowić atrakcję turystyczną, przyczyniając się do wzrostu zainteresowania regionem

zarówno dla turystów, jak i w sposób pośredni dla inwestorów. Kolejną możliwość daje Europejski Fundusz Społeczny ukierunkowany zwłaszcza na procesy dostosowawcze i unowocześnianie polityki zatrudnienia.

Cele oraz kierunki działań Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 wpisują się oraz są komplementarne z priorytetami i celami strategicznymi Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, a także Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020.

3.2 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

3.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta została przez Sejmik Województwa Pomorskiego (uchwała nr 458/XXII/12 z dnia 24 września 2012 roku). Zauważono w niej, że województwo pomorskie charakteryzuje się unikatowym środowiskiem i walorami krajobrazowymi oraz różnorodnością kulturową, wynikającą z tożsamości regionalnej i lokalnej, czerpiącej z dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla, Żuław i innych części regionu. Nakreślono wizję województwa w roku 2020, kiedy to region będzie cechował się trwałym wzrostem, w którym uruchamiane i wykorzystywane są zróżnicowane potencjały terytorialne dla wzmocnienia i równoważenia procesów rozwojowych; o unikatowej pozycji, dzięki aktywności społeczeństwa obywatelskiego, silnemu kapitałowi społecznemu i intelektualnemu, racjonalnemu zarządzaniu zasobami środowiska, gospodarczemu wykorzystaniu potencjału morza oraz inteligentnym sieciom infrastrukturalnym i powszechnemu stosowaniu technologii efektywnych; będący liderem pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych w Polsce i w obszarze południowego Bałtyku. Ponadto będzie miejscem cechującym się m.in. atrakcyjną przestrzenią, tworzącą trwałe podstawy rozwoju poprzez dostosowanie systemu transportowego i energetycznego do długofalowych potrzeb, racjonalne wykorzystanie zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także ograniczanie i efektywne rozwiązywanie konfliktów przestrzennych, tworzenie wysokiej jakości przestrzeni oraz przeciwdziałanie skutkom ekstremalnych zjawisk naturalnych w regionie.

Jednym z wyzwań strategicznych dla regionu uznano konieczność lepszego zarządzania przestrzenią dla zmniejszenia presji na środowisko, poprawę bezpieczeństwa powodziowego, a także optymalne wykorzystanie potencjałów terytorialnych (przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego i gospodarczego) dla zapewnienia wysokiej jakości życia. W Strategii wskazano trzy cele strategiczne uszczegółowione przez dziesięć celów operacyjnych oraz 35 kierunków działań. W ramach celu strategicznego 1. Nowoczesna gospodarka jednym z celów operacyjnych uznano unikatową ofertę turystyczną i kulturalną. Jego realizacja odbywać się będzie w ramach działań: 1.3.1. Rozwój sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych. Zobowiązaniem Samorządu Województwa Pomorskiego będzie rozwój regionalnych sieciowych produktów turystycznych obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną. Oczekiwany efektami mają być: całoroczna, kompleksowa i atrakcyjna oferta turystyczna i kulturalna regionu obejmująca także efektywne wykorzystanie obiektów sportowych o randze krajowej; unikatowe walory naturalne, kulturalne i dziedzictwa kulturowego, w tym kulturalne, wykorzystywane w sposób

racjonalny, efektywny i zrównoważony; wzmocniony wizerunek regionu oraz większa rozpoznawalność i spójność kluczowych regionalnych marek turystycznych i kulturalnych; silna współpraca pomiędzy podmiotami branży turystycznej i kulturalnej.

3.2.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego w nawiązaniu do strategii rozwoju województwa pomorskiego określa zasady kształtowania struktury przestrzennej województwa w dalekiej perspektywie czasowej, w tym: wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Znajdują się w nim następujące wytyczne dotyczące zabytków:

- 1) Zachowanie i eksponowanie przestrzennych świadectw tradycji morskich kraju i województwa, najwartościowszych zespołów i obiektów środowiska kulturowego, wzmacniających wizerunek regionu jako integralnego elementu środowiska kulturowego Europy Bałtyckiej;
- 2) Zachowanie różnorodności kulturowej województwa oraz zapewnienie dostępności zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego jako atutu w rozwoju zrównoważonym i konkurencyjności przestrzeni województwa;
- 3) Zachowanie i eksponowanie najwartościowszych zespołów i fragmentów krajobrazu, panoram widokowych i wnętrz architektoniczno-krajobrazowych dla wzmocnienia wizerunku regionu;
- 4) Kształtowanie nowych walorów krajobrazowych, w tym odtworzenie krajobrazów zdegradowanych oraz przeciwdziałanie procesom zagrażającym walorom krajobrazu;
- 5) Ukształtowanie ciągłości struktury ekologicznej obszaru aglomeracji, zapewniającej trwałość i bioróżnorodność zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, zwłaszcza wynikających z położenia w strefie brzegowej morza;
- 6) Zachowanie i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru aglomeracji, zwłaszcza bogatej spuścizny historycznej i kulturowej oraz tradycji morskich i solidarnościowych;
- 7) Ochronę i odnowę charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, m.in.: układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków wsi pomorskiej, dziedzictwa morskiego i rzeczno, dziedzictwa budownictwa ceglanego (przede wszystkim najstarsze kościoły i założenia klasztorne, zamki krzyżackie) i drewnianego (przede wszystkim dziedzictwo kulturowe ziemi słupskiej, Żuław, Powiśla, Kaszub i Kociewia), obiektów dziedzictwa obronnego i techniki (w tym systemów hydrotechnicznych), kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich, materialnych relikwów dziedzictwa solidarnościowego, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej, wybitnych dóbr kultury współczesnej;
- 8) Kształtowanie i rozwój spójnego systemu przestrzeni publicznej obszaru aglomeracji w oparciu o strefy śródmiejskie o wysokim zasobie i potencjale kulturowym;
- 9) Obejmowanie ochroną miejsc o wyjątkowych wartościach, gdzie została zachowana historyczna struktura przestrzeni i szczególne walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Plan zawiera również propozycje tego typu obszarów krajobrazu kulturowego o wyjątkowych wartościach z postulatem ich ochrony w planach miejscowych lub w ramach parków kulturowych.

3.3 Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gmin

Dwie gminy powiatu słupskiego w czasie tworzenia niniejszego Programu posiadały aktualne gminne programy opieki nad zabytkami (gm. Kobylnica i gm. Miasto Ustka), jedna skierowała projekt programu do Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Słupsku w celu konsultacji (gm. Słupsk), trzy były w trakcie ich opracowywania (gm. Główczyce, gm. Kępice, gm. Ustka), natomiast cztery przygotowywały się do ich opracowania (gm. Damnica, gm. Dębica Kaszubska, gm. Potęgowo, gm. Smołdzino). Także nie wszystkie gminy prowadziły gminną ewidencję zabytków, bądź zakładały w jej ramach karty zabytków.

3.3.1 Gminny program opieki nad zabytkami gminy Kobylnica na lata 2013 - 2016

Istotne znaczenie dla zachowania krajobrazu kulturowego gminy Kobylnica mają obiekty, które pomimo że stanowią własność prywatną, są cenne pod względem historycznym i kulturowym. Obiekty te z uwagi na ich znaczenie zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Zgodnie z przeprowadzoną analizą poniżej przedstawiono obiekty wymagające przeprowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich.

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków:

1. Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych wraz z otoczeniem w Zębowie - konieczny jest remont kapitalny elewacji nawy i wieży, wykonanie posadzki, pomalowanie wnętrza;
2. Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem w Sierakowie Słupskim – znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, konieczne jest przeprowadzenie remontu kapitalnego elewacji wieży i nawy, remont wnętrza, wymiana tynków i posadzki;
3. Kościół parafialny p.w. Stanisława Kostki w Słonowicach – konieczne jest zrobienie odwodnienia oraz przeprowadzenie dezynsekcji wnętrza (szczególnie ławek);
4. Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy – konieczne jest przeprowadzenie prac budowlano-konserwatorskich;
5. Zespół pałacowo-parkowy w Kończewie - znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, konieczne jest przeprowadzenie prac budowlanych i konserwatorskich.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków:

1. Z kościoła parafialnego p.w. Stanisława Kostki w Słonowicach: Chrzcielnica – konieczna jest dezynsekcja;
2. Z kościoła filialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Sierakowie Słupskim:
 - 1) Ambona – konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci jej pierwotny wygląd i estetykę,
 - 2) Konfesjonał – konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci mu pierwotny wygląd i estetykę;

3. Z kościoła filialnego p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Zębowie: Ołtarz ambonowy jeden z nielicznych zachowanych tego typu przykładów w regionie - konieczna jest pełna konserwacja, która przywróci mu pierwotny wygląd i estetykę;
4. Z kościoła parafialnego p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy:
 - 1) Prospekt organowy – konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci mu pierwotny wygląd i estetykę;
 - 2) Empora - konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci jej pierwotny wygląd i estetykę.¹

3.3.2 Program opieki nad zabytkami dla miasta Ustka na lata 2012 – 2015

Na terenie miasta Ustki znajduje się 11 obiektów oraz układ urbanistyczny miasta Ustki, które są wpisane do rejestru zabytków. Są to niezwykle cenne obiekty, które wraz z zespołem urbanistyczno-architektonicznym i prawobrzeżnym portem rybacko-handlowym i obszarem najstarszej osady rybackiej, nadają charakter miastu.

W związku z przeprowadzoną analizą stanu zachowania dziedzictwa kulturowego wytypowano następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków, które wymagają prac konserwatorskich:

1. Latarnia morska. Z uwagi na położenie jest narażona na silne działanie szkodliwych warunków atmosferycznych (silnych wiatrów, soli, wilgoci). Wymaga prac konserwatorskich, które zabezpieczą, wzmocnią i zhydrofobizują zwietrzałą cegłę. Zaobserwowano duże zawilgocenie ścian, wykwity pleśni i soli, co stwarza duże zagrożenie dla zabytku;
2. Willa przy ulicy Chopina 4. Wymaga prac budowlano-konserwatorskich, mających na celu uzupełnienie detalu architektonicznego oraz osuszenie mocno zawilgoconych ścian;
3. Wieża przeładunkowa wzniesiona w 1936 roku w konstrukcji stalowej z wypełnieniem ceglanym. Wymaga prac budowlano-konserwatorskich, mających na celu poprawę jej stanu technicznego i wzmocnienia oraz zhydrofobizowanie cegieł;
4. Kościół p.w. Najświętszego Zbawiciela wzniesiony w latach 1885 – 1888. Jest w dobrym stanie technicznym, ale uporządkowania wymaga jego wnętrze. Należałoby przywrócić mu pierwotny charakter oraz umieścić i wyeksponować zabytki, które pochodzą jeszcze ze starego kościoła p.w. św. Michała w Ustce (m.in. krucyfiks gotycki z 1385 roku, obraz „Ukrzyżowanie Jezusa” oraz „Epitafium Zaginionych Rybaków”). W planach porządkowych wnętrza kościoła powinno znaleźć się odpowiednie miejsce na współczesne obrazy o tematyce marynistycznej;
5. Willa z budynkiem gospodarczym znajdująca się przy Chopina 8 i 8a (z 1890 roku). Jest w niezadowalającym stanie technicznym i wymaga podjęcia działań mających na celu przeprowadzenie prac budowlano-konserwatorskich. Położona jest w bardzo atrakcyjnym miejscu w pobliżu Parku Kuracyjnego i promenady. Przeprowadzenie odpowiednich prac konserwatorskich wyeksponuje jej walory architektoniczne i wzbogaci krajobraz miasta, co zwiększy jego atrakcyjność pod względem turystycznym;

¹ Źródło Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kobylnica na lata 2013 - 2016.

6. Willa z oficyną i ogrodem znajdująca się przy ul. Kopernika 5 (z 1 ćw. XX wieku). Wymaga prac budowlano-konserwatorskich.

Na terenie miasta Ustki znajduje się 7 zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz 45 zabytków figurujących w wojewódzkiej ewidencji. Zabytki te stanowią zarówno wyposażenie kościoła, jak i willi. Do najstarszych zabytków należy gotycki krucyfiks z ok. 1380 (lub 1385 r.) i krucyfiks z 1380 r. przeniesiony z kościoła filialnego w Charnowie oraz gotycka rzeźba przedstawiająca Madonnę z Dzieciątkiem z ok. 1380 r. z kościoła p.w. Najświętszego Zbawiciela. Do wyposażenia tego kościoła należą również dwa barokowe obrazy - „Ukrzyżowanie Jezusa” oraz „Epitafium Zaginionych Rybaków”. Najwięcej zabytków ruchomych pochodzi głównie z końca XIX i początku XX wieku. Do nich można zaliczyć m.in. XIX-wieczny prospekt organowy znajdujący się we wspomnianym kościele, czy neogotyckie empory, ławki i witraże. Niezwykle ciekawe wyposażenie posiada willa przy ul. Chopina 8. W jej wnętrzu można podziwiać m.in. secesyjne witraże, kasetony, piec kaflowy, neorenesansowy kominek oraz meble. W Ustce znajduje się również jeden pomnik ku czci poległych w czasie I wojny światowej w postaci rzeźby przedstawiającej „Walczącego Wojownika”, autorstwa J. Thoraka.

Do zadań Programu opieki nad zabytkami dla miasta Ustka na lata 2012 – 2015 włączono zagospodarowanie wnętrza kościoła p.w. Najświętszego Zbawiciela i wyeksponowanie zabytków, które powinny znaleźć w nim swoje miejsce tj.: gotyckiego krucyfiksu, obrazu „Ukrzyżowanie Jezusa”, „Epitafium Zaginionych Rybaków” oraz XIX-wiecznego epitafium.

Na obszarze miasta Ustki zlokalizowane są stanowiska i obszary archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Stanowiska figurujące w dotychczasowej wojewódzkiej ewidencji to dziesięć osad, jedno cmentarzysko kurhanowe oraz jedno obozowisko. W obszarze administracyjnym miasta Ustki znajdują się następujące strefy ochrony archeologiczno-konserwatorskiej:

1. Strefa W. pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obejmuje układ owalnicowy wsi rybackiej o wczesnośredniowiecznym rodowodzie oraz prawobrzeżne ujście Słupi (układ urbanistyczny miasta wpisany do rejestru zabytków pod numerem rejestru A-79);
2. Strefa W.I. pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej najbliższe otoczenie terenu wpisanego do rejestru zabytków, a także obszar o potencjalnie dużych walorach osadniczych dla osadnictwa pradziejowego;
3. Strefa W.II. częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej – obejmuje mikroregion osadniczy wyznaczony 11 stanowiskami archeologicznymi;
4. Strefa W.III. ograniczonej ochrony archeologicznej - obejmuje obszar z fazy rozwoju miasta, związanej z dzielnicą wypoczynkową, kuracyjno-pensjonatową oraz fragment układu urbanistycznego z XIX wieku. Obejmuje również fragmenty dwóch jednostek mezoregionalnych: Pobrzeża Słowińskiego z pasem plaż i wysokich wydm nadmorskich, szerokości ok. 1 km oraz fragmentu Równiny Słupskiej.

W Ustce znajduje się Muzeum Ziemi Usteckiej - w budynku z pocz. XX wieku przy ul. Marynarki Polskiej 62 a, który figuruje w gminnej ewidencji zabytków. Muzeum to funkcjonuje od 27 czerwca 2000 roku i posiada sporą kolekcję przedmiotów związanych z

historią miasta oraz regionem. Znajdują się w nim sale wystawowe na parterze i pierwszym piętrze oraz na poddaszu. W sali mieszczącej się na parterze została zorganizowana wystawa stała dotycząca historii Ustki oraz kolekcja modeli i pamiątek stoczni „Ustka”. Natomiast na piętrze mieści się sala wystaw czasowych, w której organizowane są wernisaże oraz wystawy tematyczne. W Ustce znajduje się również Muzeum Chleba przy ulicy Marynarki Polskiej 49, w którym zgromadzono dawne sprzęty piekarnicze.

Do niematerialnego dziedzictwa można zaliczyć sposób wykorzystywania zasobów przyrodo-leczniczych od XIX wieku do dnia dzisiejszego, oczywiście w nieco zmodyfikowanej formie, ale podtrzymującej długoletnią tradycję. Można zaliczyć również tradycję połowów bursztynu i miejscowe bursztynnictwo.

4 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu

4.1.1 Strategia Rozwoju Społeczno–Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012-2022

Podstawą rozwoju powiatu słupskiego jest strategia, która określa misję oraz cele i kierunki działania do roku 2022. Stanowi długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju powiatu i przyjmujący takie kierunki działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Dokument ten to podstawa do właściwego zarządzania powiatem, do ubiegania się o środki zewnętrzne, zwłaszcza z Unii Europejskiej. Ustalenia zawarte w strategii stanowią też podstawę do prowadzenia przez władze powiatu długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia wskazuje, jakie są najważniejsze do rozwiązania problemy gospodarcze, społeczne, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana Rada Powiatu w założonym horyzoncie czasowym.

W priorytecie 2. Infrastruktura został określony cel szczegółowy 2.2 Sprzyjać rozwojowi infrastruktury proturystycznej i różnych form turystyki, a w nim wytyczony kierunek 2.2.1. Inicjowanie działań na rzecz rewitalizacji obiektów zabytkowych i ochrony dóbr kultury na terenie powiatu. Zamierzeniem tego kierunku jest nadanie nowych funkcji, w tym użytkowych licznym i atrakcyjnym zabytkom powiatu słupskiego, np. poprzez tworzenie parków kulturowych i tematycznych wspieranych obecnie bardzo mocno przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Kierunek ten głównie realizowany jest na poziomie lokalnych samorządów w ramach lokalnych programów rewitalizacji, w które wpisuje się majątek powiatu i wspieranie przez powiat rewitalizacji w obszarze społecznym (jest ona pojęciem szerszym niż renowacja i obejmuje szeroką gamę działań z zakresu polityki społecznej). W tym zakresie istnieje możliwość współpracy z samorządem usteckim. Dobre tradycje w rozwijaniu funkcji turystycznych „Krainy w kratę” winny być też inspiracją do tworzenia podobnych projektów, opartych o tradycje Słowińców oraz wioski rybackich.

4.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu

4.2.1 Zarys historii obszaru powiatu

Powiat słupski jest jednym z 19 powiatów województwa pomorskiego, obejmującym zasięgiem obszar 2304 km², co stanowi blisko 13% powierzchni całego województwa. Stolica powiatu mieści się w Słupsku. Ziemia słupska od XIV do XVII wieku pozostawała pod panowaniem książąt z pomorskiej dynastii Gryfitów. Miasto należało w owym czasie do Hanzy i było jednym z pierwszych ośrodków reformacji na Pomorzu. Bezpomna śmierć ostatniego z rodu Gryfitów, księcia Bogusława XIV spowodowała, że ziemia słupska w 1653 roku przeszła w ręce Hohenzollernów brandenburskich, którzy panowali na niej do XI 1918 roku. Następnie jurysdykcję nad nią przejęła Republika Weimarska, a potem III Rzesza. Na mocy postanowień konferencji poczdamskiej obradującej w dniach od 17 lipca do 2 sierpnia 1945 roku weszła w skład państwa polskiego. Na Pomorze natomiast napłynęła ludność z różnych regionów Polski. Korzenie kulturowe i rodowe współczesnych mieszkańców powiatu słupskiego wywodzą się między innymi z kresów wschodnich - są to rodziny repatriantów z lat 1945 - 1956 z Wileńszczyzny, Grodna i Nowogródka oraz wysiedleńców w ramach „Akcji Wisła” z 1947 roku z kresów południowo - wschodnich. Część osadników przybyła na ziemię zachodnie z Polski Centralnej (z Lubelskiego, Kieleckiego i Warszawskiego). Na zasiedlonych ziemiach nowi ludzie tworzyli nową rzeczywistość. Nie sposób jednak zapomnieć o przeszłości. To właśnie w wyniku odwiecznych procesów osadniczych ziemię słupską cechuje dziś wielokulturowość i wieloetniczność. Złożona historia tego regionu czyni go atrakcyjnym pod względem historycznym, kulturowym i turystycznym.

W latach 1975 - 1998 Słupsk był stolicą województwa. Okres ten szczególnie korzystnie wpłynął na rozwój nie tylko samego miasta, ale i całego regionu. W wyniku zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w 1999 roku, ziemia słupska znalazła się w granicach województwa pomorskiego, a sam gród funkcjonuje dziś na prawach powiatu i jest po Trójmieście największą aglomeracją w regionie.

4.2.2 Zabytki nieruchome

Zabytek nieruchomy to nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytkami nieruchomymi są m.in.: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, dzieła architektury budownictwa, cmentarze, mała architektura, założenia zabytkowej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości i instytucji.

4.2.2.1 Dzieła architektury i budownictwa

Na terenie powiatu słupskiego znajdują się 143 zabytki architektury i budownictwa. W gm. Damnica - 8, gm. Dębica Kaszubska - 10, gm. Główny - 17, gm. Kępice - 13, gm. Kobylnica - 13, gm. Potęgowo - 9, gm. wiejskiej Słupsk - 23, gm. Smołdino - 16, gm. miejskiej Ustka - 12, gm. wiejskiej Ustka - 22. Są to przede wszystkim kościoły gotyckie, renesansowe i późniejsze, obiekty rezydencjonalne, zabytkowe zespoły zieleni, zabytki

dziedzictwa rzeczowego, obiekty dawnej użyteczności publicznej, mieszkalnej i gospodarczej, zabytkowe cmentarze.

Na ziemi słupskiej zachowały się nieliczne obiekty sakralne budowane z drewna, gdyż niszczyły je często pożary. Obiekty takie znajdują się w Objeździe, Charnowie, Kuleszewie, Wytownie i Dobieszewie. Wzmianka o pierwszym kościele w powiecie słupskim pochodzi z 1282 r. Był to kościół pw. św. Stanisława w Gardnie Wielkiej, który spłonął w czasie wielkiego pożaru Gardny w 1772 roku. Obecnie istniejący kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny został zbudowany w 1852 r. Na terenie powiatu słupskiego występują murowane kościoły gotyckie, renesansowe i późniejsze. Zachowało się też kilka salowych gotyckich kościołów z wieżami, np. w Swołowie, Wieszynie, Zębowie i Możdżanowie.

Najstarszy murowany kościół znajduje się w Budowie (gm. Dębica Kaszubska). Jednym z najcenniejszych jest kościół w Duninowie, w którym zachowało się gotyckie żebrowe sklepienie. Do murowanych świątyń renesansowych i późniejszych zalicza się m.in. kościoły w Dębnicy Kaszubskiej, Zimowiskach, Smołdzinie i Stowięcinie.

W granicach powiatu słupskiego zachowało się 79 różnego typu rezydencji ziemiańskich, w tym 41 zostało wpisanych do rejestru zabytków. W większości pochodzą one z XIX, a niektóre z XVIII wieku. Wyjątkowe miejsce zajmuje ryglowy dwór w Swołowie, który powstał w 1735 roku. Do najciekawszych i najstarszych należy pałac w Wolini. Ukształtowanie terenu, a zwłaszcza uformowany wał i resztki fosy wskazują na istnienie w tym miejscu wczesnośredniowiecznego grodziska, a później gotyckiego zameczku. Wolinia w latach 1457 - 1878 należała do rodu von Puttkamerów, a następnie do 1945 roku majątek był własnością von Braunschweigów. Podstawowy budynek pochodzi z XVIII w., w 1878 roku nadbudowano wieżę. Pałac w Warcinie (gm. Kępice) był rezydencją kanclerza Otto von Bismarcka. Posiadłość kupił on za pieniądze przyznane mu przez sejm pruski za zwycięstwo nad Austrią, do którego się przyczynił w 1866 roku. Pałac otoczony jest pięknie utrzymanym parkiem, a w pobliżu lokuje się malownicza, ryglowa wozownia. Elementy różnych stylów nosi w sobie eklektyczna budowla pałacu w Damnicy. Pełny wystrój zachowała sala zwierciadlana z bogato malowanym plafonem, z wyobrażeniem alegorycznych postaci symbolizujących pory roku; gabinet myśliwski zdobiony jest malowidłami prezentującymi zwierzyńnię.

Wśród rezydencji ziemskich mamy również do czynienia z negatywnymi przykładami zaniedbania, prowadzącego do ruiny zabytków. To m.in. pałac w Wytownie z XVII wraz w Cecenowie z lat 1812 - 1814. Należy podjąć starania, aby pałace te nie podzieliły losów rezydencji w Łupawie, która wskutek zaniedbań i wieloletniego braku właściciela już nie istnieje, a także w Karzniczce, która spłonęła zimą 2009 roku, a ruiny po niej nie dają raczej nadziei na uratowanie.

W powiecie słupskim występuje też duża ilość założeń parkowych i dworsko-parkowych wpisanych do rejestru zabytków. Znaczna ich część jest zaniedbana lub prowadzona niezgodnie z zaleceniami konserwatorskimi, co skutkuje zarastaniem, wycinkami i zatarciem założeń.

4.2.2.2 Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3 pkt. 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ochrona krajobrazu kulturowego realizowana jest w ramach tworzonych parków kulturowych.

W województwie pomorskim utworzono 4 parki kulturowe. Żaden z nich nie znajduje się na terenie powiatu słupskiego. Najbliższy Park Kulturowy „Klasztorne Stawy” utworzono w północnej części Słupska, pomiędzy ulicą Grunwaldzką a nasypem kolejowym z torowiskiem w kierunku Ustki.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego zostały wymienione propozycje ochrony obszarów krajobrazu kulturowego o wyjątkowych wartościach kulturowych poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania lub tworzenie parków kulturowych. Wytypowane miejsca znajdujące się na terenie powiatu słupskiego to:

- 1) Głuszyno (gm. Potęgowo) – cmentarzysko gockie (element tzw. Megalitów Łupawskich);
- 2) Kluki (gm. Smołdzino) – wieś rybacka z zachowaną unikatową regionalną architekturą, z dawnym układem melioracyjnym pól i łąk, z miejscowymi nazwami;
- 3) Runowo (gm. Potęgowo) – pomnikowy drzewostan bukowy, grodzisko, cmentarzysko kurhanowe (element tzw. Megalitów Łupawskich);
- 4) Słowiński Park Narodowy – zespół stanowisk archeologicznych neolitycznych i kultury wielbarskiej w obrębie wychodnich gleb kopalnych na obszarze z Górą Rowokół, na której znajdują się dwa grodziska, cmentarzysko szkieletowe kultury wielbarskiej oraz relikt XV-wiecznej kaplicy św. Mikołaja;
- 5) Szczypkowice (gm. Głównyzyce) – cmentarzysko gockie (element tzw. Megalitów Łupawskich);
- 6) Swołowo (gm. Słupsk) – założenie ruralistyczne;
- 7) Ustka – osada rybacka z dzielnicą uzdrowiskową;
- 8) Wolinia (gm. Głównyzyce) – pałac z oficynami i parkiem z XVIII wieku.

4.2.2.3 Zespoły ruralistyczne

Na terenie powiatu słupskiego występują cztery układy ruralistyczne reprezentujące założenia powstałe w średniowieczu. Są to wsie: Swołowo, Duninowo, Rowy i Kluki.

Rowy - wieś o typie założenia wielodrożnicowego. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1282 r. We wsi występują chałupy ryglowe, wypełnione gliną, z dachami naczókowo-dymikowymi, krytymi strzechą. Cennym zabytkiem architektonicznym jest neoromański kościół połowy XIX w., murowany z ciosów, salowy z absydą. Założenia wielodrożnicowe są jedną z wczesnych form zabudowy wsi słowiańskiej. Posiadają zwartą lub luźną zabudowę powstającą wzdłuż kilku ciągów komunikacyjnych o nieregularnym kształcie.

Swołowo wieś o typie założenia owalnicowego, o której pierwsze wzmianki pochodzą z pierwszej połowy XIII w. Założenia owalnicowe charakteryzują się zwartą zabudową wokół centralnego placu tworzącą zamknięty pierścień z jednym lub dwoma wejściami. Swołowo

nazywane jest stolicą „Krainy w Kratę” z racji zachowanej budowy szachulcowej-ryglowej, powstałej w XIX w. Mieści się w nim Muzeum Kultury Ludowej Pomorza.

Duninowo - wieś o typie założenia wielodrożnicowego. Położenie osady zostało określone w umowie słupskich radnych ze Świącami w 1337 roku. Niegdysiejsza stolica nieistniejącej już gminy Duninowo. We wsi znajduje się kościół z zachowanym unikalnym w powiecie słupskim sklepieniem gotyckim.

Kluki - najstarsze wzmianki o wsi pochodzą z początku XVIII w. Jest to wieś, w której najdłużej zamieszkiwali Słowińcy. Wieś właściwa, tzw. Kluki Smołdzińskie, posiada plan ulicowy. Obecnie mieści się w niej skansen rekonstrujący dawną wieś rybacką będący pod opieką Muzeum Wsi Słowiańskiej.

4.2.2.4 Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego

Rejestr zabytków nieruchomości						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
1.	Damnica	Bięcino	Dom	Bięcino 11	195	1961-02-01
2.	Damnica	Karżniczka	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, fosa)	Karżniczka	341	1964-04-28
3.	Damnica	Domaradz	Park z pawilonem parkowym	Domaradz	363	1965-04-12
4.	Damnica	Święcichowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Święcichowo	405	1966-02-15
5.	Damnica	Damnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Damnica	1148	1987-03-12
6.	Damnica	Bobrowniki	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Bobrowniki	1156	1987-04-09
7.	Damnica	Damno	Kościół parafialny p.w. św. Judy Tadeusza ap.	Damno	1692	1999-06-11
8.	Damnica	Damnica	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej	Damnica	1703	1999-12-30
9.	Dębica Kaszubska	Dębica Kaszubska	Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela wraz z otoczeniem	Dębica Kaszubska	184	1960-06-08
10.	Dębica Kaszubska	Dobieszewo	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i męczennika wraz z otoczeniem	Dobieszewo	185	1960-06-08
11.	Dębica Kaszubska	Budowo	Kościół parafialny p.w. NMP Królowej Polski wraz z otoczeniem	Budowo	230	1961-08-29
12.	Dębica Kaszubska	Starnice	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Starnice	404	1966-02-15
13.	Dębica Kaszubska	Grabówko	Dom	Grabówko	833	1975-02-15
14.	Dębica Kaszubska	Kotowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Kotowo	1149	1987-03-12
15.	Dębica Kaszubska	Krzywań	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park) Pałac	Krzywań	1199	1988-01-28 1994-11-24
16.	Dębica Kaszubska	Motarzyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Motarzyno	1503	1994-12-27
17.	Dębica Kaszubska	Krzynia	Park	Krzynia	1595	1996-04-23

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
18.	Dębница Kaszubska	Podole Małe	Park	Podole Małe	1630	1997-05-06
19.	Główczyce	Wolinia	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Wolinia	183	1960-05-25
20.	Główczyce	Cecenowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Cecenowo	196	1961-02-02
21.	Główczyce	Skórzyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Skórzyno	206	1961-02-02
22.	Główczyce	Stowięcino	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Stowięcino	207	1961-02-02
23.	Główczyce	Stowięcino	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika wraz z otoczeniem kościoła Otoczenie kościoła	Stowięcino 17	208	1961-02-02 2005-06-30
24.	Główczyce	Szczypkowice	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Szczypkowice	211	1961-02-02
25.	Główczyce	Żoruchowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Żoruchowo	226	1961-05-08
26.	Główczyce	Wykosowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Wykosowo	406	1966-02-15
27.	Główczyce	Podole Wielkie	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Podole Wielkie	407	1966-02-15
28.	Główczyce	Górzyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Górzyno	1114	1986-05-27
29.	Główczyce	Wielka Wieś	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Wielka Wieś	1157	1987-04-14
30.	Główczyce	Główczyce	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Główczyce	1171	1987-07-01
31.	Główczyce	Równo	Park	Równo	1197	1987-12-31
32.	Główczyce	Żelkowo	Park	Żelkowo	1198	1988-01-21
33.	Główczyce	Cecenowo	Kościół paraf. p.w. Wniebowzięcia NMP	Cecenowo	1418	1993-10-08
34.	Główczyce	Główczyce	Zespół kościelny: 1.kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła; 2.kaplica cmentarna z 1869 r., 3.kaplica cmentarna z pocz. XX, 4. Plebania	Główczyce	1425	1993-11-17

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
35.	Główczyc e	Żelkowo	Kościół filialny p.w. św. Antoniego wraz z działką	Żelkowo	1825	2008-03-03
36.	Kępice	Barcino	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Barcino 16	117	1959-09-22
37.	Kępice	Barcino	Kościół parafialny p.w. św. Anny wraz z otoczeniem	Barcino	158	1960-03-23
38.	Kępice	Bronowo	Lamus-ob. dom	Bronowo 14	159	1960-03-23
39.	Kępice	Osowo	Kościół ewangelicki - nieużytkowany wraz z otoczeniem- ob. kościół filialny	Osowo	163	1960-03-23
40.	Kępice	Ciecholub	Kościół ewangelicko-augsburski wraz z otoczeniem*	Ciecholub	343	1965-03-18
41.	Kępice	Warcino	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, kaplica pałacowa, kaplica grobowa, stajnia pałacowa)	Warcino	352	1965-03-18
42.	Kępice	Warcino	Zespół dworu ze spichlerzem (dwór, spichlerz)	Warcino	353	1965-03-18
43.	Kępice	Biesowice	Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli z plebanią Kościół	Biesowice	1034	1983-10-17 1998-10-01
44.	Kępice	Biesowice	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Biesowice	1035	1987-03-12
45.	Kępice	Przytocko	Park	Przytocko	1702	1999-12-22
46.	Kępice	Biesowice	Panteon wraz z częścią działki w granicach szczytu wzniesienia	Biesowice	1888	2012-06-12
47.	Kępice	Płocko	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Bolesnej	Płocko	346	1965-03-18
48.	Kępice	Płocko	Pałac z oficyną	Płocko	347	1965-03-18
49.	Kobylnica	Kuleszewo	Kościół filialny p.w. św. Józefa wraz z otoczeniem	Kuleszewo	200	1961-02-02
50.	Kobylnica	Sierakowo Słupskie	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem	Sierakowo Słupskie	204	1961-02-02

* Kościół został zrekonstruowany w Warcinie

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
51.	Kobylnica	Sierakowo Słupskie	Dwór z dwiema oficynami	Sierakowo Słupskie 23 i 24 (d.30-31-32)	205	1961-02-02
52.	Kobylnica	Zębowo	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernym wraz z otoczeniem	Zębowo	225	1961-05-08
53.	Kobylnica	Kobylnica	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z działką Korpus kościoła	Główna 65	392	1965-12-21 2013-01-07
54.	Kobylnica	Kwakowo	Kościół parafialny p.w. Niepokalanego poczęcia NMP wraz z działką Korpus kościoła	Kwakowo	393	1965-12-21 2006-12-22
55.	Kobylnica	Słonowice	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Kostki Korpus kościoła	Słonowice	403	1966-02-15 2007-07-12
56.	Kobylnica	Ściegnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Ściegnica	1147	1987-03-12
57.	Kobylnica	Sycewice	Park	Sycewice	1170	1987-06-15
58.	Kobylnica	Kończewo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Kończewo	1173	1987-07-01
59.	Kobylnica	Zawada)Zajączkowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Zawada)Zajączkowo	1566	1995-10-03
60.	Kobylnica	Łosino	Park	Łosino	1596	1996-04-23
61.	Kobylnica	Bzowo	Park	Bzowo	1684	1998-12-22
62.	Potęgowo	Łupawa	Park	Łupawa	110	1959-07-15
63.	Potęgowo	Łupawa	Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej wraz z otoczeniem	Łupawa	201	1961-02-02
64.	Potęgowo	Poganice	Młyn wodny	Poganice 2	400	1966-02-15
65.	Potęgowo	Karznica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Karznica	1174	1987-07-01
66.	Potęgowo	Grąbkowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Grąbkowo	1175	1987-07-01
67.	Potęgowo	Czerwieniec	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Czerwieniec	1182	1987-07-21
68.	Potęgowo	Głuszyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Głuszyno	1609	1996-11-25
69.	Potęgowo	Malczkowo	Park	Malczkowo	1612	1996-12-11

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
70.	Potęgowo	Poganice	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Poganice	1737	2002-08-12
71.	Słupsk	Strzelino	Kościół filialny p.w. św. Antoniego Padewskiego	Strzelino	57	1955-10-24
72.	Słupsk	Gać Leśna	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Gać Leśna	198	1961-02-02
73.	Słupsk	Swołowo	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem	Swołowo	209	1961-12-08
74.	Słupsk	Wieszyno	Kościół parafialny p.w. Bł. Urszuli Ledóchowskiej wraz z otoczeniem	Wieszyno 25	342	1964-04-28
75.	Słupsk	Bierkowo	Chata	Bierkowo 10	361	1965-04-12
76.	Słupsk	Redęcin	Kuźnia	Redęcin	401	1966-02-15
77.	Słupsk	Redzikowo	Lodownia	Redzikowo	402	1966-02-15
78.	Słupsk	Grąsino	Dwór	Grąsino 29b,c	455	1967-08-04
79.	Słupsk	Karżcino	Dwa budynki gospodarcze (stajnia oraz spichlerz-magazyn)	Karżcino	456	1967-08-04
80.	Słupsk	Jezierzyce	Park	Jezierzyce	1232	1988-06-21
81.	Słupsk	Strzelino	Pałac	Strzelino	1347	1991-02-13
82.	Słupsk	Wrzeście	Kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego	Wrzeście	1421	1993-10-20
83.	Słupsk	Kukowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Kukowo	1556	1995-07-17
84.	Słupsk	Lubuczewo	Park	Lubuczewo	1632	1997-06-03
85.	Słupsk	Swochowo	Dwór	Swochowo 3	1666	1998-06-29
86.	Słupsk	Swołowo	Zagroda: (chata; budynek bramny; budynek inwentarski; stodoła)	Swołowo 8	1670	1998-07-21
87.	Słupsk	Bruskowo Wielkie	Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	Bruskowo Wielkie	1739	2002-11-07
88.	Słupsk	Swołowo	Zagroda (dom, stodoła)	Swołowo 18	1758	2005-05-16
89.	Słupsk	Swołowo	Zagroda nr 9: 1. budynek mieszkalny; 2. budynek inwentarski; 3. budynek gospodarczy; 4. budynek przejazdowy wraz z otoczeniem	Swołowo 9	1798	2006-12-15
90.	Słupsk	Swołowo	Stodoła nr 12	Swołowo 12	1824	2008-03-04

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
91.	Słupsk	Swołowo	Stodoła z częścią inwentarską (obora) nr 17 wraz z fragmentem działki w obrębie obrysu budynku	Swołowo 17	1826	2008-03-12
92.	Słupsk	Swołowo	Obora ze stodołą nr 15 wraz z gruntem pod budynkami	Swołowo 15	1827	2008-03-12
93.	Słupsk	Swołowo	Budynek mieszkalny nr 14 wraz ze znajdującym się pod nim gruntem	Swołowo 14	1828	2008-03-12
94.	Smóldzino	Smóldzino	Kościół parafialny p.w. św. Trójcy wraz z otoczeniem	Smóldzino	56	1955-05-25
95.	Smóldzino	Kluki	Dom w zagrodzie	Kluki 14)15	194	1960-12-22
96.	Smóldzino	Kluki	Zagroda (chata, budynki gospodarcze)	Kluki 16)17	457	1967-08-04
97.	Smóldzino	Kluki Żeleskie	Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła, piec piekarski)	Kluki Żeleskie 5	820	1975-02-10
98.	Smóldzino	Kluki Żeleskie	Zagroda (dom, budynek inwentarski)	Kluki Żeleskie 6	821	1975-02-10
99.	Smóldzino	Kluki Smóldzińskie	Zagroda (dom, budynek gospodarczy)	Kluki Smóldzińskie 2	822	1975-02-10
100.	Smóldzino	Kluki Smóldzińskie	Dom mieszkalny z częścią kurną	Kluki Smóldzińskie 16	830	1975-02-15
101.	Smóldzino	Kluki Pawełki	Zagroda (dom, budynek inwentarski)	Kluki Pawełki 4	831	1975-02-15
102.	Smóldzino	Kluki Pawełki	Zagroda (dom, budynek inwentarski)	Kluki Pawełki 3	832	1975-02-15
103.	Smóldzino	Kluki	Cmentarz	Kluki	1188	1987-10-26
104.	Smóldzino	Smóldzino	Cmentarz	Smóldzino	1214	1988-04-22
105.	Smóldzino	Żelazo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Żelazo	1272	1989-04-07
106.	Smóldzino	Gardna Wielka	Kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP	Gardna Wielka	1417	1993-10-04
107.	Smóldzino	Czołpino	Zespół latarni morskiej wraz z osadą latarników (dom, stodoła, obora) Osada latarników	Czołpino	1431	1993-12-30 1995-12-18
108.	Smóldzino	Wierzchocino	Chata	Wierzchocino (ob. Kluki) 24	1557	1995-07-21

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
109.	Smółdzino	Czysta	Zagroda kowala: (dom, kuźnia)	Czysta 30	1573	1995-12-06
110.	Ustka	Ustka	Układ urbanistyczny miasta Ustki	Ustka	79	1957-08-28
111.	Ustka	Ustka	Dom	Marynarki Polskiej 10	92	1958-10-15
112.	Ustka	Duninowo	Kościół parafialny p.w. Matki wraz z otoczeniem	Duninowo	197	1961-02-02
113.	Ustka	Możdżanowo	Kościół filialny p.w. św. Bartłomieja wraz z otoczeniem	Możdżanowo	202	1961-02-02
114.	Ustka	Objazda	Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej (d. Filialny p.w. NMP) wraz z otoczeniem	Objazda	203	1961-02-02
115.	Ustka	Wytowno	Kościół parafialny p.w. św. Franciszka z Asyżu wraz z otoczeniem	Wytowno	212	1961-02-02
116.	Ustka	Zaleskie	Kościół filialny p.w. św. Stanisława biskupa wraz z otoczeniem	Zaleskie	213	1961-02-02
117.	Ustka	Charnowo	Kościół filialny p.w. Znalezienia Krzyża św. wraz z otoczeniem	Charnowo	214	1961-02-07
118.	Ustka	Zimowiska (Grabno)	Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela i Mikołaja (nieużytkowany kościół poewangelicki (wraz z otoczeniem	Zimowiska (Grabno)	220	1961-05-08
119.	Ustka	Zimowiska (Grabno)	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Zimowiska (Grabno)	221	1961-05-08
120.	Ustka	Wytowno	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Wytowno	365	1965-04-15
121.	Ustka	Zaleskie	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Zaleskie	367	1965-04-15
122.	Ustka	Zaleskie	Budynek bramny	Zaleskie 67 (d.11)	368	1965-04-15
123.	Ustka	Możdżanowo	Budynek bramny	Możdżanowo 57/58	394	1965-12-21
124.	Ustka	Możdżanowo	Chata i budynek bramny	Możdżanowo 67	395	1965-12-21
125.	Ustka	Pęplino	Dom	Pęplino 65 (d. 28)	399	1966-02-15

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytku	Data wpisu do rejestru
126.	Ustka	Ustka	Willa z budynkiem gospodarczym (stajnią)	Chopina 8-8a	1285	1989-09-01
127.	Ustka	Ustka	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Zbawiciela	Ustka	1407	1993-08-30
128.	Ustka	Ustka	Latarnia morska	Limanowskiego 1	1408	1993-08-30
129.	Ustka	Machowino	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża św.	Machowino	1432	1993-12-31
130.	Ustka	Ustka	Zespół mieszkalno-gospodarczy: 1. Budynek mieszkalny, 2. Budynek gospodarczy	Żeromskiego 1	1598	1996-05-22
131.	Ustka	Ustka	Willa z oficyną i ogrodem	Kopernika 5	1613	1996-12-12
132.	Ustka	Objazda	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Objazda	1646	1997-11-19
133.	Ustka	Gąbino	Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Jezusowego	Gąbino	1649	1997-12-12
134.	Ustka	Ustka	Willa	Chopina 4	1661	1998-04-27
135.	Ustka	Duninowo	Park	Duninowo	1679	1998-12-15
136.	Ustka	Osieki Słupskie	Park	Osieki Słupskie	1701	1999-12-22
137.	Ustka	Dominek	Zespół folwarczno-parkowy	Dominek	1726	2001-07-25
138.	Ustka	Ustka	Budynek szkoły wraz z otoczeniem	Ks. kard. St. Wyszyńskiego 3	1756	2005-04-01
139.	Ustka	Ustka	Budynek mieszkalny	Kosynierów 21	1786	2006-06-30
140.	Ustka	Pęplino	Kuźnia nr 21	Pęplino 21	1832	2008-07-11
141.	Ustka	Ustka	Budynek spichlerza wraz z częścią działki znajdującą się pod budynkiem	Bulwar Portowy 6	1857	2009-10-12
142.	Ustka	Starkowo	Budynek mieszkalny nr 30 wraz ze znajdującym się pod nim gruntem	Starkowo 30	1863	2010-05-20
143.	Ustka	Ustka	Wieża przeładunkowa (budynek przemysłowy) wraz z częścią działki w granicach obrysu budowli	Bohaterów Westerplatte 12	1880	2011-12-06

4.2.3 Zabytki ruchome

Zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 3 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki ruchome w powiecie słupskim wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego to przede wszystkim wyposażenie kościołów oraz pałaców. Najwięcej oryginalnego wyposażenia zachowało się w pałacach w Damnicy i w Warcinie. Wchodząc do budynku w Damnicy głównym wejściem można zobaczyć nad nim witraż z XIX w. w kształcie konchy z półkolistych pasów, które składają się z kolorowych prostokątnych szkielec oprawionych w mosiądz. W holu oraz w korytarzach uwagę przykuwają sześcioboczne latarnie oraz żyrandole z XIX w. Zachowały się również piękne dwukondygnacyjne piece z glazurowanych, wytłaczanych kafli. W sali myśliwskiej znajduje się żyrandol z tralkowym, bogato zdobionym trzonem, do którego przymocowane są wygięte ramiona z ukształtowanymi na końcach gryfami z wydatnymi skrzydłami. Ściany zdobią obrazy autorstwa M. Gartnera z 1901 r. pt. „Jeleń”, „Bażanty”, „Lisica z małymi”, „Dziki”. Najcenniejsze zabytki ruchome w pałacu znajdują się w sali zwierciadlanej. Przede wszystkim należy wymienić odrestaurowane w 2013 r. malowidło alegoryczne znajdujące się na suficie, przedstawiające pory roku w postaci kobiet i towarzyszących im putt. Postacie unoszą się w powietrzu, tworząc okrąg wokół usytuowanego centralnie kryształowego żyrandola. Na jednej ze ścian znajduje się arkada składająca się z trzech łuków. Cztery pola pomiędzy nimi wypełnia sztukateria „Putta”. Poza żyrandolem, elementami oświetleniowymi jest sześć kinkietów o fantazyjnej kompozycji: dwa esowato wygięte delfiny podtrzymują konchę muszli. Na ścianach znajdują się zwierciadła oprawione w zabytkowe ramy w formie wydłużonych prostokątów. Na podłodze znajduje się parkiet zbudowany z kwadratów o długości boku 62 cm, przedzielonych od siebie wąskimi, ciemniejszymi paskami. Pola kwadratów podzielone są na cztery mniejsze, z centralnie umieszczoną ośmioramienną gwiazdką.

Pałac w Warcinie również jest bogato wyposażony w zabytki ruchome. W sali kominkowej znajdują się: dwustrefowy kominek, neorenesansowe biurko o szerokości trzech metrów, duży rozkładany na blisko sześć metrów stół z owalnym blatem, kredens dwukondygnacyjny. Na ścianach znajduje się boazeria do wysokości 230 cm. Zachowały się również piece kafłowe z wytłaczanych zielonych kafli, które przedstawiają wnętrze sali zamkowej, herby, putta i figury ewangelistów.

4.2.4 Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r.).

Obiektami archeologicznymi w powiecie słupskim o znaczeniu europejskim są m.in. Megality Łupawskie – jedyny zachowany na Niżu Europejskim zespół cmentarzysk megalitycznych i osad kultury pucharów lejkowatych (neolit) z Rezerwatem w Runowie.

Ponadto znajdują się w Głuszynie oraz Szczypkowicach cmentarzyska gockie o znaczeniu krajowym. W rejestrze pomorskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków znajduje się 68 stanowisk archeologicznych. Są to stanowiska o własnej formie krajobrazowej - głównie grodziska wczesnośredniowieczne, cmentarzyska kurhanowe z epoki brązu, cmentarzyska megalityczne z epoki neolitu. W wojewódzkiej ewidencji zabytków znajduje się około 5 200 stanowisk archeologicznych.

5 Analiza szans i zagrożeń

Silne strony	Słabe strony
<p>Występowanie na obszarze powiatu zabytków o znaczeniu europejskim oraz krajowym. Bogactwo zasobów różnych grup zabytków: nieruchomości, ruchomych, archeologicznych, zieleni zabytkowej. Zasób zabytków budownictwa szachulcowego. Bogaty zasób ruchomych dzieł sztuki zgromadzonych w obiektach sakralnych.</p> <p>Wysokie walory i atrakcyjność środowiska kulturowego dla mieszkańców, turystyki i gospodarki.</p> <p>Możliwość pozyskiwania przez właścicieli i użytkowników zabytków dotacji i dofinansowań na wykonywanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych w tych zabytkach z różnorodnych źródeł (z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, samorządu wojewódzkiego, samorządu powiatowego i funduszy unijnych).</p>	<p>Zły stan zachowania znacznej części obiektów zabytkowych, szczególnie zespołów dworsko-parkowych. Dewastacja opustoszałych zabytków. Prowadzenie działań niszczących zabytki, wynikających z niewiedzy oraz z braku środków finansowych na przeprowadzenie właściwej ich konserwacji i restauracji. Wysokie koszty remontów i utrzymania obiektów zabytkowych. Brak opracowanych gminnych programów opieki nad zabytkami w ośmiu gminach.</p> <p>Niedostateczne wykorzystanie potencjału środowiska kulturowego dla celów turystycznych i społecznych. Brak oznakowania i informacji o zabytkach znajdujących się na terenie powiatu słupskiego. Niedostateczna ilość publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu. Niedostateczna edukacja społeczności lokalnej w zakresie znaczenia dziedzictwa kulturowego i jego ochrony.</p> <p>Niedostateczna ilość środków finansowych na zabytki. Dofinansowanie tylko wybranych grup zabytków. Brak popularyzowania dobrych praktyk związanych z pozyskiwaniem środków finansowych oraz wykonaniem prac konserwatorskich. Niedostateczne skoordynowanie i powiązanie działań administracji powiatowej i gminnej.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Wzrost zainteresowania właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych opieką nad nimi. Wzrost wykorzystania dziedzictwa kulturowego dla celów społecznych i turystycznych. Nadawanie zabytkom nowych funkcji społecznych i turystycznych.</p>	<p>Brak środków na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków. Nieumiejętność zdobywania środków na konserwację zabytków. Samowolne niszczenie zabytków wynikające z niewiedzy i niskiej świadomości społecznej.</p>

Współpraca samorządów promująca wspólne działania na rzecz zabytków. Inicjatywy edukacyjne społeczności lokalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, których celem statutowym jest popularyzacja zabytków. Edukacja w dziedzinie zarządzania dziedzictwem kulturowym.	
---	--

6 Założenia Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

W wyniku analizy szans i zagrożeń wskazane zostały cele oraz priorytety działań i form wsparcia, które powinny (lub mogą) być podejmowane dla ich realizacji. Nie są one katalogiem nakazów, stanowią jedynie możliwie szeroką propozycję i elastyczne ramy, w których mieszczą się potencjalnie różne inicjatywy.

Celem Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2014 - 2017 jest w szczególności ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez wymianę doświadczeń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla tworzenia spójnych programów oraz projektów na rzecz zabytków, a także edukacja oraz dokumentowanie dziedzictwa kulturowego. Ponadto ważnym elementem jest działalność wydawnicza, która ma dokumentować bieżący stan zabytków. Może ona w przyszłości stać się cennym źródłem wiedzy dla osób zajmujących się zabytkami. Program przewiduje też włączenie w opiekę oraz ochronę nad zabytkami organizacji pozarządowych, poprzez realizację zadań publicznych w ogłaszanych otwartych konkursach ofert. Przewiduje także działania na rzecz zabytków nieruchomych, których właścicielem jest powiat słupski, tj. zespołu pałacowo-parkowego w Damnicy z 1900 r. (nr rejestru A-1148), zabytkowego parku w Przytocku z połowy XIX wieku (nr rejestru A-1702), siedziby Starostwa Powiatowego z 1903 r. przy ul. Szarych Szeregów 14 w Słupsku (nr rejestru A-1217), a także budynku biurowego z początku XX wieku przy al. Sienkiewicza 20 w Słupsku (nr rejestru A-1278).

6.1 Priorytety Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

Głównymi priorytetami powiatu słupskiego w podejmowanych działaniach na rzecz opieki nad zabytkami są: ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego oraz dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego.

6.2 Kierunki działań Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

Priorytet I. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego	
Kierunki działań	Zadania
Poprawa stanu zachowania zabytków i zahamowanie procesów ich degradacji.	<p>Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność powiatu.</p> <p>Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu.</p> <p>Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością powiatu na podstawie uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych.</p>
Ponadgminna współpraca administracji publicznej w zakresie opieki nad zabytkami.	<p>Organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli gmin powiatu słupskiego ds. ochrony zabytków w celu wymiany doświadczeń oraz wytyczenia kierunków wspólnych działań.</p> <p>Organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli gmin z organizacjami branżowymi, pozarządowymi oraz właścicielami odrestaurowanych zabytków w celu wymiany dobrych praktyk i opracowania własnych strategii ochrony zabytków.</p> <p>Umieszczanie na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znaków informujących o tym, iż zabytek podlega ochronie.</p>
Priorytet II. Dokumentacja oraz promocja dziedzictwa kulturowego	
Kierunki działań	Zadania
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.	<p>Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych na temat ochrony i opieki nad zabytkami.</p> <p>Wydawanie i wspieranie publikacji poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego.</p> <p>Uhonorowywanie właścicieli zabytków i osób zajmującym się upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury.</p> <p>Umieszczanie przy wybranych zabytkach wpisanych do rejestru informacji o historii zabytku.</p>
Współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony zabytków.	<p>Ogłaszanie otwartych konkursów ofert na realizację zadań powiatu słupskiego z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.</p> <p>Pozafinansowa współpraca z organizacjami</p>

	pozarządowymi w zakresie opieki nad zabytkami.
--	--

6.3 Kierunki działań na rzecz zabytków nieruchomych, których właścicielem jest powiat słupski

6.3.1 Zespół pałacowo-parkowy w Damnicy.

Zabytek zostanie przygotowany do sprzedaży lub do zmiany funkcji jego użytkowania. Do tego czasu przy zabytku będą prowadzone tylko uzgodnione prace z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prace konserwatorskie.

6.3.2 Zabytkowy park w Przytocku

Zabytek wraz z budynkiem (niebędącym zabytkiem), przy którym jest położony został oddany w użyczenie Zgromadzeniu Braci Szkół Chrześcijańskich z siedzibą w Kopcu. Park wykorzystywany jest na potrzeby prowadzenia Domu Pomocy Społecznej przez Zgromadzenie. Z umów zawartych pomiędzy Powiatem Słupskim a Zgromadzeniem wynika, iż opieka nad parkiem należy do Zgromadzenia, za uprzednią zgodą Zarządu Powiatu. Zakłada się wykonywanie niezbędnych prac uzgodnionych z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

6.3.3 Siedziba Starostwa Powiatowego w Słupsku

W latach 2016 – 2018 planuje się wykonać następujące prace przy zabytku:

Lp.	Nazwa działania	Lata wykonania
1.	Wykonanie remontu głównej klatki schodowej i korytarza I piętra.	2016 – 2017
2.	Remont dachu.	2017 – 2018
3.	Dostosowanie bocznej klatki schodowej oraz korytarzy do wymogów p.poż.	2016 – 2018

Realizacja powyższych prac uzależniona będzie od pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych lub dodatkowych środków własnych. Jeżeli w ramach pozyskanych środków będzie można wykonać prace dodatkowe, przewiduje się również wyremontować dziedziniec, a także zbudować drogę do windy dla osób niepełnosprawnych.

6.3.4 Budynek biurowy przy al. Sienkiewicza 20 w Słupsku

W latach 2015 – 2017 będą prowadzone prace w części budynku mające na celu rozszerzenie jego funkcji biurowej na mieszkalną (II i III piętro). Prace zostaną wykonane z zachowaniem wszelkich wymogów konserwatorskich.

6.3.5 Czerwona Szopa przy ul. Marynarki Polskiej w Ustce

Czerwona Szopa nie jest budynkiem zabytkowym, lecz znajdującym się na terenie zabytkowego układu urbanistycznego (nr rejestru A-79). Planuje się przeznaczyć budynek dla Zespołów Ratownictwa Medycznego stacjonujących w Ustce. Wszystkie prace związane z przygotowaniem budynku do tej funkcji będą konsultowane z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku Delegaturą w Słupsku.

7 Zasady oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

Za koordynację i monitorowanie realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 odpowiada Zarząd Powiatu Słupskiego, który co dwa lata zobowiązany jest przedstawiać Radzie Powiatu Słupskiego sprawozdanie z jego realizacji. Sporządzenie sprawozdania zostanie poprzedzone oceną poziomu realizacji Programu uwzględniającą - wykonanie przyjętych zadań do realizacji w okresie czteroletnim jego obowiązywania oraz efektywność ich wykonania.

7.1 Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

1. W ramach Priorytetu I. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego:

- 1) wysokość środków przeznaczonych na prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność powiatu;
- 2) liczba złożonych projektów o uzyskanie środków na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu i liczba projektów, które otrzymały dofinansowanie;
- 3) wysokość pozyskanych środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu;
- 4) liczba udzielonych dotacji i ich wysokość na prace związane z rewaloryzacją obiektów zabytkowych nie będących własnością powiatu;
- 5) liczba zorganizowanych spotkań poświęconych ochronie i opiece zabytków;
- 6) liczba oznakowanych zabytków.

2. W ramach Priorytetu II. Dokumentacja oraz promocja dziedzictwa kulturowego:

- 1) liczba zorganizowanych szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- 2) liczba szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, w których wziął udział przedstawiciel starostwa;
- 3) liczba konkursów i wystaw poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego;
- 4) liczba zabytków przy których umieszczono informacje o historii zabytku;
- 5) liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań powiatu słupskiego z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.

8 Źródła finansowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018

Program opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018 finansowany będzie z środków własnych powiatu, środków ze źródeł zewnętrznych, tj. programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Unii Europejskiej i innych. Ponadto możliwe będzie finansowanie działań z zaangażowaniem środków własnych gmin powiatu, a także środków prywatnych.

8.1 Środki własne

Wykaz działań, które zostaną sfinansowane ze środków własnych powiatu słupskiego:

Lp.	Nazwa działania	Okres realizacji	Wysokość przeznaczonych środków
1.	Przygotowanie dokumentacji technicznej „Czerwonej Szopy” – budynku znajdującego się w zabytkowym układzie urbanistycznym w Ustce.	2015	11 000 zł
2.	Organizacja spotkań poświęconych zabytkom powiatu słupskiego.	2015 – 2018	10 000 zł
3.	Umieszczanie przy wybranych zabytkach wpisanych do rejestru informacji o historii zabytku.	2016 – 2018	8 000 zł
4.	Popularyzacja zabytków (prezentacje, wystawy, konkursy, wydawnictwa, publikacje). Zadanie przeznaczone do realizacji przez organizacje pozarządowe.	2015 – 2018	34 900 zł
5.	Przygotowanie publikacji poświęconej zabytkowym parkom powiatu słupskiego.	2017	30 000 zł
6.	Przygotowanie albumu prezentującego mosty i wiadukty powiatu słupskiego.	2018	30 000 zł
7.	Przygotowanie i wydanie publikacji książkowej dokumentującej wybraną grupę zabytków powiatu Słupskiego.	2017 - 2018	20 000 zł
Razem:			143 900 zł

Środki własne przeznaczone na realizację Program opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2015 – 2018w poszczególnych latach:

Nazwa działania	2015	2016	2017	2018
Przygotowanie koncepcji użytkowania „Czerwonej Szopy” – budynku znajdującego się w zabytkowym układzie urbanistycznym w Ustce.	11 000 zł	0 zł	0 zł	0 zł
Organizacja spotkań poświęconych zabytkom powiatu słupskiego.	1 000 zł	3 000 zł	3 000 zł	3 000 zł
Popularyzacja zabytków (prezentacje, wystawy, konkursy, wydawnictwa, publikacje). Zadanie przeznaczone do realizacji przez organizacje pozarządowe.	4 900 zł	10 000 zł	10 000 zł	10 000 zł
Umieszczanie przy wybranych zabytkach wpisanych do rejestru informacji o historii zabytku.	0 zł	4 000 zł	0 zł	4 000 zł
Przygotowanie publikacji poświęconej zabytkowym parkom powiatu słupskiego.	0 zł	0 zł	30 000 zł	0 zł
Przygotowanie albumu prezentującego mosty i wiadukty powiatu słupskiego.	0 zł	0 zł	0 zł	30 000 zł
Przygotowanie i wydanie publikacji	0 zł	0 zł	10 000 zł	10 000 zł

Nazwa działania	2015	2016	2017	2018
książkowej dokumentującej zabytki powiatu Słupskiego.				
Razem:	16 900 zł	17 000 zł	53 000 zł	57 000 zł

8.2 Środki krajowe

Każda osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego dla stosunku zobowiązaniowego, jest zobligowana do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

Gdy tytuł prawny do zabytków posiada jednostka samorządu terytorialnego, to sprawowanie opieki nad nimi, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach należy do zadań własnych tej jednostki.

Prace takie finansowane są również z budżetu jednostki samorządu terytorialnego w przypadku zabytków będących w posiadaniu samorządowych jednostek organizacyjnych.

Zarówno osoby fizyczne, jak i jednostki organizacyjne będące właścicielem, posiadaczem lub zarządzającym zabytkiem wpisanym do rejestru mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku. Dotacji takiej udziela, na podstawie umowy, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego” lub wojewódzki konserwator zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda. Wysokość dotacji celowej wynosi maksymalnie 50% nakładów poniesionych na konieczne prace konserwatorskie, architektoniczne i roboty budowlane, a w odniesieniu do zabytków o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej bądź wymagających niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, do 100% poniesionych nakładów. Katalog prac podlegających dofinansowaniu ze środków budżetu państwa wymieniony jest w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2006 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 939 z późn. zm.).

8.3 Dotacje województwa pomorskiego

Sejmik Województwa Pomorskiego w 2007 r. w podjął uchwałę umożliwiającą dotowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Obecnie dofinansowanie z budżetu województwa prowadzone jest na podstawie przyjętej przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwały nr 359/XXI/08 z dnia 28 kwietnia 2008 roku, zmienionej Uchwałą nr 1152/XLVII/10 z dnia 28 kwietnia 2010 roku w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Decyzję o udzieleniu dotacji dla wnioskodawcy podejmuje Sejmik Województwa Pomorskiego w formie uchwały. W uchwale określa się nazwę Beneficjentów, którym udzielono dotacji, nazwę zadania - na wykonanie którego przyznano dotację oraz kwoty przyznanych dotacji. Sejmik Województwa Pomorskiego, w miarę posiadanych środków, ustala w budżecie województwa wysokość wydatków przeznaczonych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Warunki i tryb przekazania dotacji i jej rozliczenia określa umowa zawierana pomiędzy Województwem Pomorskim a Beneficjentem w oparciu o uchwałę Sejmiku Województwa Pomorskiego, właściwą dla rozstrzygnięcia naboru wniosków na dany rok. Wysokość dotacji celowej wynosi maksymalnie 50% nakładów poniesionych na konieczne prace konserwatorskie, architektoniczne i roboty budowlane, a w odniesieniu do zabytków o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej bądź wymagających niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, do 100% poniesionych nakładów.

8.4 Dotacje powiatu słupskiego

Na mocy uchwały Nr XVIII/131/2008 Rady Powiatu Słupskiego z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru w § 4 określony został rodzaj prac, na które dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru. Jeżeli zabytek posiada wyjątkowa wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych lub wymaga niezwłocznego podjęcia tych prac, dotacja może być udzielona do wysokości 100%. Wniosek o jej przyznanie należy złożyć w terminie do 15 września roku poprzedzającego realizację prac lub robót, celem zapewnienia odpowiednich środków w uchwale budżetowej.

Łączna kwota dotacji udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, nie może przekroczyć 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.